

Utlåtande Rotel IV (Dnr KS 2021/362)

Inför frukost i skolan

Motion av Lisa Palm och Anna Rantala Bonnier (båda Fi)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som anförs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Isabel Smedberg-Palmqvist anför följande.

Ärendet

Lisa Palm och Anna Rantala Bonnier (båda Fi) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen framförs att elever ges bättre förutsättningar att ta till sig undervisningen om de erbjuds frukost i skolan. Motionärerna hänvisar till studier som lyfter fram ett antal positiva effekter av att elever erbjuds frukost, såsom en förbättrad fysisk och psykisk hälsa, en lugnare studiemiljö samt att elever ges bättre förutsättningar att ta till sig undervisningen.

Motionärerna lyfter fram att det främst är barn till föräldrar med utländsk bakgrund och ensamstående föräldrar som har det svårast ekonomiskt och även drabbas hårt i en lågkonjunktur och att en satsning på frukost i skolan skulle ge en utjämnande effekt. I motionen föreslås därför att utbildningsnämnden ges i uppdrag att införa frukost på några utvalda ytterstadsskolor i förskoleklass till årskurs 6 som ett pilotprojekt.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Maskrosbarn, Rädda Barnen och Stockholms

Stadsmission. Maskrosbarn, Rädda Barnen och Stockholms Stadsmission har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret vill lyfta fram att respektive rektor ansvarar för sin egen inre organisation i enlighet med skollagen. Med anledning av ovan anser stadsledningskontoret att det inte är lämpligt att ge utvalda skolor i uppdrag att införa frukost.

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till att skolor erbjuder frukost utifrån de ekonomiska ramar som ges. Samtidigt ser nämnden att det ytterst är ett rektorsbeslut då rektor ansvarar för sin egen inre organisation i enlighet med skollagen och att det därför inte är lämpligt att styra detta från förvaltningshåll.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd vill betona att en försöksverksamhet av det slag som föreslås i motionen bör utvärderas. För att kunna göra en bra utvärdering behöver projektet nogt definiera vad de positiva konsekvenserna förväntas vara och utforma försöket på ett sådant sätt att det går att fastslå att det finns positiva effekter vid projektets avslut.

Mina synpunkter

Barn som klarar grundskolan har bättre förutsättningar att uppnå sina mål resten av livet. Att gå till skolan varje dag – och att trivas där – är kanske det viktigaste för att må bra som ung. En viktig del av skolans kompensatoriska uppdrag är att se till att alla elever ges goda förutsättningar att nå de nationella kunskapskraven, och det gäller oavsett exempelvis socioekonomisk bakgrund. Strävan efter att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig sin utbildning handlar i min mening om att man måste utgå från vad som behövs på respektive skola. Skolor i mindre gynnsamma socioekonomiska områden har genom den socioekonomiska resursfördelningen möjligheter att göra prioriteringar utifrån elevernas behov. I exempelvis Rinkeby, Kista och Tensta finns det redan idag ett antal skolor som serverar frukost och flera som planerar för ett införande framöver. Det finns också skolor i andra områden som serverar frukost men det är principiellt viktigt att respektive rektor ansvarar för sin egen inre organisation i enlighet med skollagen. Jag anser därför att detta inte är något som bör styras från centralt håll.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motionen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Karin Wanngård, Jan Valeskog, Emilia Bjuggren och Kadir Kasirga (alla S) och borgarrådet Torun Boucher (V) enligt följande.

Vi delar motionärernas andemening om att frukost i skolan skulle ge bättre förutsättningar för eleverna att ta till sig undervisningen. Att fler barn och unga äter frukost skulle ge lugnare lektioner, mer koncentrerade elever och i förlängningen förbättrade kunskapsresultat.

Däremot skulle vi vilja se att Stockholms stad inför en modell som liknar det pilotprojekt som Botkyrka kommun införde år 2018. Ett flertal skolor i Stockholms stad erbjuder redan frukost idag. Nyckeln bakom Botkyrkas lyckade projekt är dock att frukosten erbjuds på ett strukturerat sätt i samband med dagens första lektion. Vidare ser vi att även högstadieelever bör serveras frukost i skolan.

Huruvida en elev äter frukost eller inte är till hög grad avhängigt familjens socioekonomiska status. Skolan har ett kompensatoriskt uppdrag och därför är det rimligt att skolan ger alla elever likvärdiga förutsättningar att ta till sig och delta i skolans undervisning. Erfarenheterna från Botkyrka visar att den kostnad som projektet inneburit har vägts upp av de positiva effekterna hos eleverna som deltagit. Därför menar vi att staden ska initiera ett pilotprojekt där skolor erbjuder elever i skolan frukost i samband med dagens första lektion.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som anförs i utlåtandet.

Stockholm den 24 november 2021

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Isabel Smedberg-Palmqvist

Hans Altsjö

Särskilt uttalande gjordes av Jan Valeskog, Kadir Kasirga och Karin Gustafsson (alla S) och Rashid Mohammed och Torun Boucher (båda V) med hänvisning till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) enligt följande.

I det fall jag hade haft rösträtt hade jag yrkat att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

1. Bifalla motionen
2. Därutöver anföra följande:

Stockholm är en stad där ojämlikheten är stor mellan de olika stadsdelarna. Var tolfte barn i Sverige har minst en förälder som har skulder eller pågående skuldsanering hos Kronofogden, enligt deras egna siffror. Till följd av pandemin har den ekonomiska situationen dessutom fördjupats för många av de barnfamiljer som redan innan levde på marginalerna. För dessa familjer är det inte alltid möjligt att erbjuda frukost hemma innan skoldagen börjar. Enligt Rädda Barnens Barnfattighedsrapport (2018) lever 6 procent av barnen i innerstaden i barnfattigdom. Siffran ligger på nästan 25 procent i Rinkeby.

Vi i Feministiskt initiativ föreslår därför att frukost i skolan införs, till en början i ytterstaden som pilotprojekt – men som sedan kan breddas, i stadens skolor. Precis som utbildningsförvaltningen skriver i sitt remissvar är det viktigt att det finns ett gemensamt förhållningssätt för måltidsverksamheten. Vi ser i remissvaren en positiv inställning till frukost i skolan, men att oron i första hand handlar om de ekonomiska ramarna skolorna tilldelats och att det inte handlar om en ovilja från skolans håll att se till att barnens magar är mätta vid skoldagens början.

Det absolut viktigaste argumentet är, som anförs i motionen, det socioekonomiska perspektivet. Inget barn ska behöva gå till skolan hungrig - men verkligheten ser tyvärr ut så för de barn som lever i fattigdom. Vi vet att frukost i skolan har positiva effekter på elevers välmående och inläring i de skolor där man redan erbjuder detta, och vi ser inte någon rimlig anledning till att fler skolor inte ska kunna införa det. Som det lyfts i motionen har flera kommuner testat frukost i skolan och utvärderingarna visar att skolmiljön blivit lugnare och koncentrationsnivån blivit högre. Andra studier från liknande projekt visar också på förbättras fysisk och psykisk hälsa, och framförallt bättre förutsättningar att ta till sig undervisningen.

Att satsa på frukost i skolan ger en socioekonomiskt utjämnande effekt när barn som annars står med tomma kylskåp får möjlighet till frukost i skolan. Det påverkar barn välmående, och ger ork till att vara med under skoldagen. På sikt innebär det bättre förutsättningar för att uppnå goda skolresultat.

Remissammanställning

Ärendet

Lisa Palm och Anna Rantala Bonnier (båda Fi) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen fastslås att elever ges bättre förutsättningar att ta till sig undervisningen om de erbjuds frukost i skolan. Motionärerna hänvisar till studier som lyfter fram ett antal positiva effekter av att elever erbjuds frukost, såsom en förbättrad fysisk och psykisk hälsa, en lugnare studiemiljö samt att elever ges bättre förutsättningar att ta till sig undervisningen.

Motionärerna lyfter fram att det främst är barn till föräldrar med utländsk bakgrund och ensamstående föräldrar som har det svårast ekonomiskt och även drabbas hårt i en lågkonjunktur och att en satsning på frukost i skolan skulle ge en utjämnande effekt. I motionen föreslås därför att utbildningsnämnden ges i uppdrag att införa frukost på några utvalda ytterstadsskolor i förskoleklass till årskurs 6 som ett pilotprojekt.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Maskrosbarn, Rädda Barnen och Stockholms Stadsmission. Maskrosbarn, Rädda Barnen och Stockholms Stadsmission har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 29 juni 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser det som angeläget att samtliga kommunala skolor i Stockholms stad har ett gemensamt förhållningssätt när det gäller måltidsverksamheter och måltiders innehåll. Utbildningsnämnden har tagit fram riktlinjer i syfte att säkerställa att skolmåltidsverksamheten i stadens kommunala förskoleklasser, grundskolor, grundsärskolor, gymnasieskolor och gymnasiesärskolor har en likvärdig kvalitet och bidrar till en mer jämlik folkhälsa. Detta är ett steg för att skapa en ökad likvärdighet mellan elever och att stärka det kompensatoriska uppdraget.

Stadsledningskontoret vill lyfta fram att respektive rektor ansvarar för sin egen inre organisation i enlighet med skollagen. Skolor i mindre gynnsamma socioekonomiska områden har genom den socioekonomiska resursfördelningen möjligheter att göra prioriteringar utifrån elevernas behov. I exempelvis Rinkeby, Kista och Tensta finns det

redan idag ett antal skolor som serverar frukost och flera som planerar för ett införande framöver.

Med anledning av ovan anser stadsledningskontoret att det inte är lämpligt att ge utvalda skolor i uppdrag att införa frukost.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 augusti 2021 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Kadir Kasirga m.fl. (S) och Tina Kratz m.fl. (V), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 augusti 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser det som angeläget att samtliga skolor, i egenregi, har ett gemensamt förhållningssätt när det gäller måltidsverksamheter och måltiders innehåll. Förvaltningen har därför tagit fram riktlinjer i syfte att säkerställa att skolmåltidsverksamheten i stadens kommunala förskoleklasser, grundskolor, grundsärskolor, gymnasieskolor och gymnasiesärskolor har en likvärdig kvalitet och bidrar till en mer jämlik folkhälsa. Detta är ett steg för att skapa en ökad likvärdighet mellan elever och att stärka det kompensatoriska uppdraget.

Förvaltningen ser även vikten av att stadens skolor har ett övergripande friskvårdsperspektiv i sina verksamheter. I dagsläget deltar till exempel ett flertal skolor i projektet "Spring i benen" som lyfter fram vikten av både rörelse och kost.

Förvaltningen ställer sig positiv till att skolor erbjuder frukost utifrån de ekonomiska rammar som ges. Skolor i socioekonomiskt svaga områden har genom den socioekonomiska resursfördelningen extra möjligheter att göra prioriteringar utifrån elevernas behov. I exempelvis Rinkeby, Kista och Tensta finns det redan idag ett antal skolor som serverar frukost och flera som planerar för ett införande framöver.

Samtidigt ser förvaltningen att det ytterst är ett rektorsbeslut då rektor ansvarar för sin egen inre organisation i enlighet med skollagen och att det därför inte är lämpligt att styra detta från förvaltningshåll.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 juni 2021 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av Ahmed Sharaf Abdi m.fl. (V), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kistas stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 maj 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen kan inte utvärdera eller redogöra för möjliga konsekvenser av frukost i förskoleklass och grundskola eftersom förvaltningen inte bedriver verksamhet inom dessa skolformer. Förvaltningen kan dock redogöra för sin egen verksamhet inom andra verksamheter där frukost ingår. I förskolans verksamheter erbjuds frukost till barnen om de inte har ätit frukost innan de lämnas vid förskolan. Förvaltningen bedömer att flertalet av barnen äter frukost i förskolan.

Vidare vill förvaltningen betona att en försöksverksamhet av det slag som föreslås i motionen bör utvärderas. En sådan utvärdering kan i sig ha konsekvenser för hur projektet utformas för att på ett bra sätt skatta effekterna av försöksverksamheten. För att kunna göra en bra utvärdering behöver projektet noga definiera vad de positiva konsekvenserna förväntas vara och utforma försöket på ett sådant sätt att det går att fastslå att det finns positiva effekter vid projektets avslut.

Reservationer m.m.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Kadir Kasirga m.fl. (S) och Tina Kratz m.fl. (V) enligt följande.

1. Att utbildningsnämnden tillstyrker motionen.
2. Att därutöver anföra följande.

Vi anser att förslaget som motionen framför är bra. Då flertalet skolor i staden idag redan erbjuder frukost i hade vi önskat ett resonemang från förvaltningens sida kring varför inte fler skolor bör göra detsamma. I grund och botten är det en likvärdighetsfråga. Vi vet att det har positiva effekter på elevernas välmående och inläring och det finns elever i varje enskild skola som skulle dra stor nytta av att erbjudas frukost i skolan.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Ahmed Sharaf Abdi m.fl. (V) enligt följande.

Man brukar säga att frukosten är dagens viktigaste måltid. Ändå är det många barn idag som tvingas hoppa över den av olika anledningar. Frukost i skolan är något som Vänsterpartiet tidigare har föreslagit i olika delar av landet. Motionärerna hänvisar till att flera andra kommuner i Sverige har gjort detta med goda resultat. Liknande projekt har sedan länge även funnits internationellt, såsom Svarta Pantrarnas frukostprogram för barn i utsatta områden och Black Lives Matter har liknande program idag. Problemet är dock så viktigt att lösa för samhället i stort så att det är orättvist att förlita sig på goda ideella krafter – här måste det gemensamma kliva in och ta sitt ansvar. Frukostprogrammen har för många positiva effekter för att det ska bortses ifrån, inte minst i en så ojämlig stad som Stockholm.

Med anledning av ovan hoppas vi att kommunfullmäktige väljer att bifalla motionen, för barnens skull.